

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความ
สมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำหมู่บ้านชายแดน
เขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย

โดย

ว่าที่ ร.ต.วรวงศ์ กาญจนวงศ์

พฤษภาคม 2543

ประธานกรรมการที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.วีรศักดิ์ ปรกติ

ภาควิชา/คณะ ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตร
ของผู้นำหมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำหมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ของ
ประเทศไทย 3) สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำ
หมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย รวบรวมข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างผู้นำ
หมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย จำนวน 176 คน โดยใช้แบบสอบถาม
ที่ผ่านการทดสอบแล้ว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลการวิจัยมี
ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 42 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายและแต่งงานแล้ว และส่วน
มากมีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ใน ชุมชนเฉลี่ย 17 ปี
และมีระยะเวลาการเป็นผู้นำเฉลี่ย 5 ปี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง และการถือครอง
ที่ดินเฉลี่ย 41 ไร่ โดยมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง เฉลี่ยในรอบปีเท่ากับ
105,554.43 บาท และส่วนมากประกอบอาชีพหลักทางการเกษตรและประกอบอาชีพรอง
ทางด้านค้าขาย ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตร (ธ.ก.ส.) และส่วนมากเข้าร่วมประชุมหรือฝึกอบรมด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตร เฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 3 ครั้งและเคยเข้าร่วมประชุมหรือมี
จากหน่วยราชการอื่นเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 3 ครั้ง โดยเคยเข้าร่วมประชุมหรือฝึกอบรมด้
จากตัวแทนบริษัทจำหน่ายเคมีภัณฑ์เฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 1 ครั้ง และเคยเข้าร่วมประชุมหรือมี
รณด้านการเกษตรจากหน่วยทหารพัฒนาเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 0.28 ครั้ง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้
ความรู้ด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความรู้ในการส่งเสริมการเกษตรในระดับ
ปานกลาง มีเจตคติดีต่อการส่งเสริมการเกษตรและมีความคาดหวังอรรถประโยชน์จากชุมชน
ในระดับมาก

2. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำหมู่บ้านชายแดนเขต
ภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย พบว่าโดยรวมผู้นำหมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันออกเฉียง
ใต้ของประเทศไทยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรในระดับปานกลาง ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยกา
มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรจากมากไปน้อยคือ การมีส่วนร่วมในการประสานควา
เข้าใจ ความสัมพันธ์และการทำงานระหว่างสมาชิกด้วยกันและระหว่างสมาชิกในชุมชนกับ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การมีส่วนร่วมในการรวบรวมและเสนอข้อมูลความต้องการตลอดจน
ปัญหาของสมาชิกในชุมชนให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานราชการทราบ การร
มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้สามารถปฏิบัติ
งานในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศให้เกิดความร่วมมือ
และสร้างสรรค์ให้เกิดพัฒนาอาชีพการเกษตร การมีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนร่วม
ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร การมีส่วนร่วมในการติดตามช่วยเหลือ
และสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในชุมชนให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทราบ การมีส่วนร่วม
ในการกระจายและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเกษตรแก่สมาชิกในชุมชน การมีส่วนร่วมในการ
บริหารกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการบริการข้อมูลข่าวสารและปัจจัยการผลิตแก่สมาชิกในชุมชน และ
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแปลงสาธิตแปลงทดสอบหรือแปลงขยายพันธุ์ทางการเกษตร ตาม
ลำดับ

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตร ของผู้นำหมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทยที่ศึกษา ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน ระยะเวลาการเป็นผู้นำ รายได้ การถือครองที่ดิน การได้รับรู้ข่าวสารทางการเกษตร เจตคติต่อการส่งเสริมการเกษตร ความรู้ในการส่งเสริมการเกษตร และความคาดหวังอรรถประโยชน์จากชุมชน ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน พบว่ามีเพียง 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำหมู่บ้าน

ภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย คือ ความคาดหวังอรรถประโยชน์จากชุมชนและเจตคติต่อการส่งเสริมการเกษตรทั้ง 2 ตัวแปร สามารถอธิบายการผันแปรของความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 29.50 ($R^2 = 0.295$ P 0.05)

4. สภาพปัญหาของผู้นำหมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย พบว่า สภาพปัญหาที่ประสบมากที่สุด คือ การส่งเสริมไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนรองลงมาได้แก่ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนงานส่งเสริมและขาดการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และสำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาโครงการด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานของรัฐมากที่สุด คือ ควรส่งเสริมการเกษตรแบบต่อเนื่อง และหน่วยงานของรัฐควรจัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

ABSTRACT

Abstract of thesis submitted to the Graduate School of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Agricultural Extension

**AGRICULTURAL EXTENSION PARTICIPATION OF VILLAGE
LEADERS IN SOUTH-WESTERN FRONTIER OF THAILAND**

By

ACTING SUB LT. VORAVONG KARNJANAVONG

NOVEMBER 2000

Chairman: Dr. Weerasak Prokati
Department / Faculty: Department of Agricultural extension,
Faculty of Agricultural Business

The objectives of the study were to investigate 1) participation in agricultural extension of village leaders in the southwestern frontier of Thailand; 2) factors relating to their participation in agricultural extension; and 3) their problems and recommendations concerning agricultural extension. The respondents were 176 randomly sampled village leaders in the southwestern frontier of Thailand. The data were collected by pre-tested questionnaires, and analyzed by using a stepwise multiple regression analysis. The findings were as follows:

1. The majority of the respondents were married, male, and had an average age of 42 years. Most of them had completed 6th grade and had an average of 17 years living in the villages and 5 years being leaders. Most of them owned an average of 41 rai of land. Their incomes mainly earned from farming and trading were at an average of 105,554.43 baht per year. Most of them were the members of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC) and were trained by agricultural extension officers at an average of three times per year. An average training from other governmental agencies was also three times a year from a

chemical company, once a year; and from the Development Military Unit, 0.28 time a year. Agricultural knowledge obtained from agricultural extension officers was at a moderate level. Their attitudes toward agricultural extension and their expectation of community benefits were at a very high level.

2. The study on participation in agricultural extension of the village leaders in the southwestern frontier of Thailand showed that the village leaders had overall participation in agricultural extension at a moderate level. The average participation scores from high to low were: 1) participation in coordination for rapport and works among members and between members and agricultural extension officers; 2) participation in data collection and presentation of problems to the agricultural extension agencies and officers; 3) participation in support provision for agricultural extension services, 4) participation in provision of coordination and creativity for agricultural development; 5) participation in encouraging community members to take part in activities useful for agricultural development; 6) participation in monitoring and supporting community members' work; 7) participation in agricultural knowledge dissemination and transfer; 8) participation in group management; 9) participation in information and production factors services; and 10) participation in the preparation of plant demonstration or plant propagation plots.

3. Factors related to agricultural extension participation of the village leaders were age, education attainment, time living in the villages, period of time for being leaders, income, land holding, agricultural information access, attitudes, agricultural knowledge and ability, and expectation of community benefits. Only expectation of community benefits and agricultural extension attitudes were found to be related to their agricultural extension participation, which could explain 29.50 percent of relation variation ($R^2 = 0.259$, $P < 0.05$).

4. The most frequent problem was agricultural extension activities incompatible with the villagers' needs, followed by lack of the villagers' participation in agricultural extension planning, and lack of continuous supervision and follow-up. They recommended development of continuous agricultural extension activities and provision of water resources for agriculture